

Koronavirus

COVID-19-epidemian hybridistrategian seuranta

Erilliskatsaus, vaihtuva teema

**Sosiaalisten kontaktimäärien seuranta
Suomessa keväällä 2021**

26.5.2021

Koronavirus

Taustaa

Koronavirus tarttuu ihmisten tavatessa toisiaan. Sosiaalisten kontaktien rajoittaminen onkin toistaiseksi ollut tärkein keino estää viruksen leviämistä. Kun Suomen koronaepidemia keväällä 2020 alkoi, kontaktien määrän arvioitiin vähentyneen lähes neljäsosaan normaalitasostaan. Vaikka ihmisten väliset tapaamiset lisääntyivät jonkun verran kesällä 2020, ne pysyivät alle puolessa normaalitasostaan myös epidemian toisen aallon aikana viime syksynä. Kaikkein eniten kontaktejaan vähensivät yli 70-vuotiaat.

Myös koronarokotusten alettua vuodenvaihteessa 2020-2021 on ollut tärkeää seurata, kuinka ihmisten välisten tapaamisten määrä kehittyi. Vuoden 2021 alussa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) liittyi EU:n rahoittamaan EpiPose-hankkeeseen, jossa seurataan sosiaalisten kontaktien muutoksia noin 20 eurooppalaisessa maassa tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Tässä katsauksessa kerrotaan alustavia tuloksia Suomen kuuden ensimmäisen tutkimuskierroksen tuloksista tammi-toukokuulta 2021.

Kyselytutkimus sosiaalisista kontakteista vuonna 2021

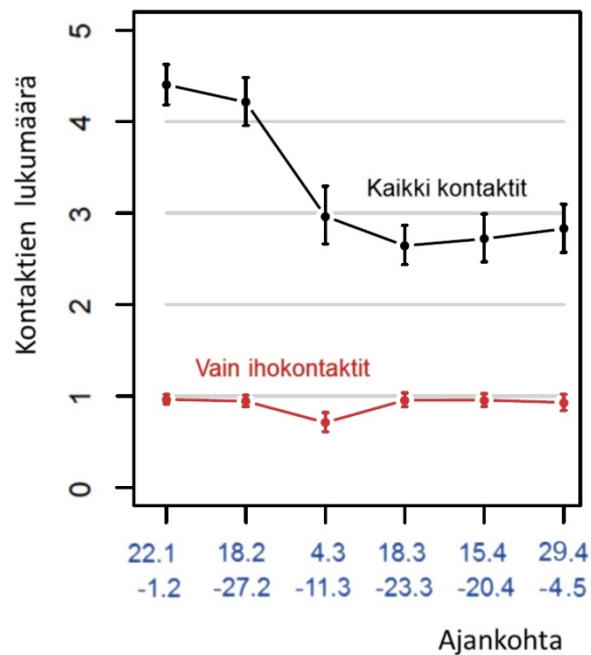
EpiPose-kyselytutkimuksen on toteuttanut englantilainen markkinatutkimusyhtiö Ipsos MORI tammi-helmikuussa (22.1.–1.2., 18.2.–27.2.), maaliskuussa (4.3.–11.3., 18.3.–23.3.) ja huhti-toukokuussa (15.–20.4., 29.4.–4.5.). Kyselyyn osallistui eri kierroksilla n. 700-1500 iältään yli 20-vuotiasta henkilöä eri puolilta Suomea. Kullakin tutkimuskierroksella kysyttiin vastaajien yhden viikonpäivän aikana tapaamien henkilöiden lukumäärää ja ikää. Tapaaminen tarkoitti, että vastaaja oli vaihtanut ainakin muutaman sanan lähekkäin kohtaamansa ihmisen kanssa. Jokainen tavattu henkilö merkittiin vain kerran. Lisäksi kysyttiin, oliko kyseessä ihokontakti (kättely, halaaminen, tai esimerkiksi urheiluun liittyvä lähikontakti).

Tämän vuoden kevätkaudella kerättyä tietoa voidaan verrata THL:n vuonna 2020 tekemien neljän vastaavan kyselytutkimuksen tietoihin. Lisäksi on mahdollista verrata koronaepidemian aikaisia tietoja normaalioloissa vuonna 2005 kerättyyn ns. Polymod-aineistoon.

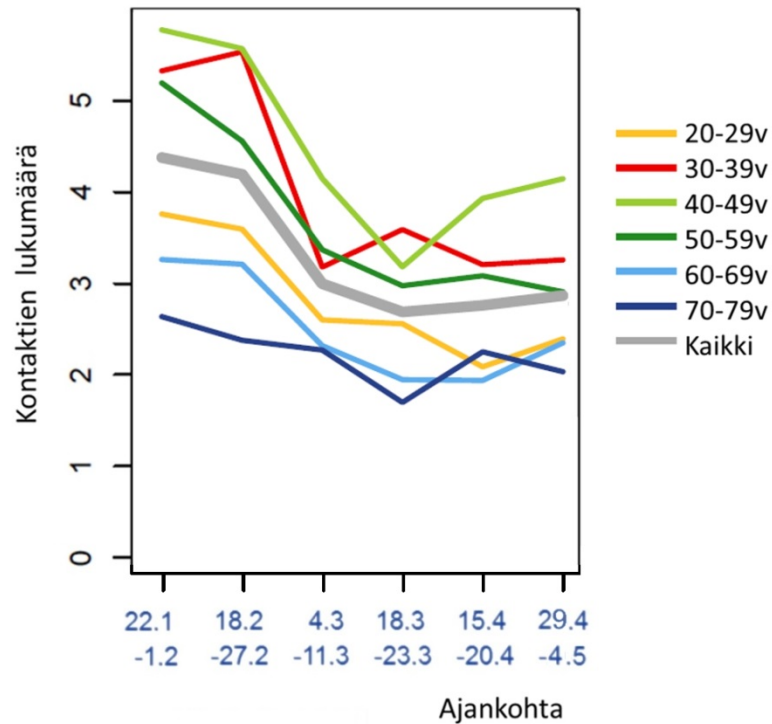
Suomalaisten sosiaalisten kontaktien määrä väheni maalikuussa 2021

Tammi-helmikuussa aikuisilla oli Suomessa keskimäärin 4,3 tapaamista päivässä. Viisi tai useamman päivittäisen tapaamisen raportoineiden osuus oli kahdella ensimmäisellä tutkimuskerralla 29%. Tutkimuksen vanhimmassa ikäluokassa eli yli 70-vuotiailla päivittäisten tapaamisten määrä oli noin puolet työikäisiin verrattuna. Ihokontakteja aikuisilla oli keskimäärin yksi päivässä. (Kuvio 1)

Sosiaalisten kontaktien määrä väheni merkittävästi helmi-maaliskuun vaihteessa 2021 (Kuvio 1). Maaliskuussa aikuisten raportoimat tapaamiset olivat vähentyneet 35% alkuvuoteen verrattuna (90%:n luottamusväli 29-40%), ja viisi tai useamman päivittäisen tapaamisen raportoivia oli enää 16%. Ihokontaktit eivät juurikaan vähentyneet lukuun ottamatta yli 60-vuotiaita. Huhtikuussa tapaamisten lukumäärä oli pysynyt suurin piirtein maaliskuun tasolla. Ikäluokittain tarkasteltuna muutokset olivat hyvin samansuuntaisia koko kevään ajan (Kuvio 2).

Kuvio 1. Kontaktien keskimääräiset lukumäärät kuutena eri tutkimuskertana keväällä 2021. Musta: kaikki kontaktit. Punainen: ihokontaktit. Pystyjanat ovat 90%:n luottamusvälejä.

Kuvio 2. Kontaktien keskimääräiset lukumäärät kuudessa eri ikäluokassa kuutena eri tutkimuskertana keväällä 2021.

Yhteenveto

Suomalaisten sosiaaliset kontaktit olivat epidemian alettua selvästi normaalitasoa vähäisempiä koko vuoden 2020. Epipose-tutkimuksen mukaan samansuuntainen tilanne on jatkunut myös vuoden 2021 alkupuolella eli aikuisten kontaktien määrän voidaan arvioida olleen alkuvuodesta noin puolet normaalitasostaan.

Keväällä 2021 tapaamisten raportoitu määrä väheni uudelleen helmi-maaliskuun taitteessa. Huomattava muutos tapahtui samaan aikaan, kun koronaepidemian uusia rajaamistoimia ennakoitiin ja ne tulivat voimaan. Kontaktimäärien muutoksia voidaan karkealla tasolla käyttää arvioimaan viruksen tartuttavuusluvun muutoksia. Havaittu noin kolmasosan vähenemä kaikkien kontaktien määrässä saisi enintään tasolla 1,5 olevan tehollisen tartuttavuusluvun putoamaan alle yhden eli kääntämään tartuntojen määrän laskuun. On siis ilmeistä, että kontaktien vähentämisellä on voitu auttaa epidemian hallintaa myös aiempaa tartuttavamman virusmuunnoksen vallatessa alaa.

Viitteitä

EpiPose-hankkeen sivusto: <https://www.uhasselt.be/EpiPose>

Auranen K, Shubin M, Karhunen M, Sivelä J, Leino T, Nurhonen M. Social contacts and SARS-CoV-2 transmission potential early in the epidemic in Finland. *Epidemiology*. doi: 10.1097/EDE.0000000000001344.

Mossong J, Hens N, Jit M, Beutels P, Auranen K, Mikolajczyk R, et al. Social contacts and mixing patterns relevant to the spread of infectious diseases. *PLoS Med*. 2008;5: e74

STM:n tilannekatsaukset (<https://stm.fi/korona-tilannekuvat>; 7.1.2021)

Lisätietoja

Kari Auranen, johtava tutkija, etunimi.sukunimi@thl.fi